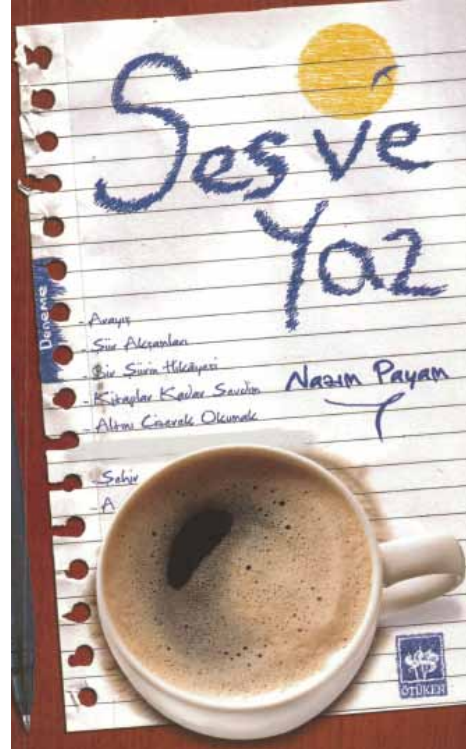

Şehre ve Şiire Adanmış Bir Kitap:

Ses ve Yaz

Mekâna ilişkin anılar belleğinin yaşamsal süreçte iz bırakan kişiler üzerinden dillendirilmesi, anıların uçup gitmesini engellediği gibi anıların bireysellikten de sıyrılarak toplumsal bir boyut kazanmasına imkân tanır. Bununla birlikte yaşama ilişkin kaygıların, edebiyat ve sanatla bütünlenmesi de ruhsal tavrın estetik bir zemine oturtulma arzusunun bir sonucudur. Nitekim yaşama ilişkin kaygıların, sorgulamaların bireyin belleğinden süzülüp yazı aracılığıyla ötekine/topluma duyurulması, aynı zamanda mekânları da canlı tutar. Zira mekânları dönüştüren, anlamlı kılan yaşanmışlıklardır. Bu yaşanmışlıkların bireysel bellekten kültürel belleğe doğru evrilmesi, aynı zamanda anıların ve yaşama ilişkin tavrın toplumsallaşmasıdır. Bu bağlamda deneme kitaplarındaki yaşama ilişkin notlar ve yaşama karşı tavırlar, yazar ve okur arasında dil aracılığıyla kurulan mekânsal bir müştereklik ve duygudaşlık oluşturur.

Nazım Payam da Ötüken Yayınlarından çıkan *Ses ve Yaz* başlıklı kitabında 'sancı çeken bir şair' bakışıyla dış dünyayı/mekâmı ve ruhunda iz bırakan insanları anlamlandırırken bir şair refleksiyle edebiyat özellikle de şiir hakkındaki görüşlerini şairler ve yazarların yaşamsal duruşları, estetik kaygıları aracılığıyla dillendirir. Nazım Payam'ın kitabındaki ilk dene-

me "Arayış" başlığını taşımaktadır ki; bu sözcüğe yüklenen anlama bütün kitap boyunca tesadüf edilecektir. Bununla birlikte Payam, mekân ve birey odaklı yazdığı denemelerine, 'okuma kültürü'ne, 'kitap kültürü'ne ilişkin anılarıyla başladığı gibi bir şair refleksiyle "şiir akşamları" ile "şuara meclisleri" arasında da bir bağlantı kurar. Yazarın, okurların asli mekânlarından olan kitabevlerine ilişkin görüşleri de okuma kültürüne ilişkin bir bakış açısının ve sanatsal sorgulamalarının yansımasıdır. Şairlerin ve yazarların yaşamı ve dış dünyayı "gönülle algılama"larını sorgulayan Nazım Payam, hayat ve hayalin temasından doğan yazıların bir "püskürme hâli" olup olmadığını irdeler.

Nazım Payam'ın kitabında mekâna ilişkin belleğini de özellikle Elazığ ve Harput oluşturmaktadır. Yazar, Harput musikisini “geçmiş yaz türküleri” üzerinden değerlendirirken toplumsal yaşam ve türküler arasındaki sıkı bağları vurguladığı gibi “*insan toprağından beslenir*” sözüyle yazar ve mekân arasındaki aidiyeti, mekânsal bağlılık ve duyarlık üzerinden dile getirir. Nitekim Harputlu şair ve yazarlardan örnekler vererek mekân insan aidiyetini dile getiren Nazım Payam, yazarın/şairin kültürel kimliğiyle mekân arasında da kuvvetli bir bağ kurar. Kültürel kimliğin bireyin yaşam algısına sirayet etmesinin yazar-esser arasındaki bağla birlikte değerlendirildiği metinlerde Nazım Payam, şehir merkezli edebiyatın sınırlarını sorgularken hem şehir kültürüyle beslenen yazarların hem de okurların doğaya ilişkin algılarını verdiği örnekler üzerinden irdeler. Nazım Payam'a göre, “kökleri şehirde olmayan, bir başına şehre gelmiş ve köyüyle bağını koparmamış “şehirli”, sosyal ilişkilerinde köyünün motiflerini, lirizmini öne çıkarır.”

Nazım Payam'ın şairlerin poetik tavırlarına ilişkin görüşleri “Toprak Şairler” başlıklı denemesinde, kültürel aidiyet çerçevesinde karşılığını bulur. Nitekim bir şair tavrıyla özellikle şair ve şiir arasındaki sancılı ilişkiyi sorgulayan Nazım Payam, “*teması-*

nı ehline açan şair seçkincidir” gibi hükümlerle, şiirsel evrenin cümbüşünden örnekler sunar. Yazar, “Sanat Mecnun'u Sever” başlıklı denemesinde de özellikle tutkunlukla ruh evrenlerini kuran, ruh çilehanelerinde yaşayan şairlerin yaşam karşısındaki tavırlarını Fuzuli'nin yaşamsal tavrı aracılığıyla gözler önüne serer. Nazım Payam, sorgulayıcı tavrını yansıttığı “Okuyucu Şairini Arıyor” başlıklı denemesinde, kendi poetik tavrını deşifre ederken aynı zamanda şiirin çoksesliliğine yönelik çözümlemeler sunar. Yazar, “Yetenek ve..”, “Alıntılar” denemelerinde de yazma sancıları üzerine yoğunlaşırken şair ve yazarların ruhsal serüvenlerinin sınırsızlığına ve “feraset anahtarı” sayesinde “duygu verileri”ni kullanım biçimlerine işaret eder.

Şairlerin ve yazarların yaşam algılarını, yaşam karşısındaki duruşlarını, toplumla ve mekânla olan ilişkilerini samimi bir dille ve canlı bir gözlem gücüyle değerlendirdiği *Ses ve Yaz* kitabında Nazım Payam'ın sorgulamaları da yaşam ve edebiyat arasındaki bağ, özellikle edebiyat ihtiyacı üzerinedir. Payam'ın anılar belleğinden süzülen ve şair refleksiyle şekillenen denemeleri, okuru aynı zamanda edebiyat, sanat ve sanatkâr üzerinde düş(ün)sel bir yolculuğa davet etmektedir.

Beyhan KANTER